Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (határok és vízumügy), valamint a 2004/512/EK tanácsi határozat, a 767/2008/EK rendelet, a 2008/633/IB tanácsi határozat, az (EU) 2016/399 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról

[COM(2017) 793 final – 2017/0351 (COD)]

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (rendőrségi és igazságügyi együttműködés, menekültügy és migráció)

[COM(2017) 794 final – 2017/0352 (COD)]

(2018/C 283/07)

Előadó: **Laure BATUT**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2018.1.18.
	Európai Parlament, 2018.2.28.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2018.4.25.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2018.5.23.
Plenáris ülés száma:	535.
A szavazás eredménye:	160/3/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. **Következtetés és ajánlások**

1.1. Az EGSZB hasznosnak és pozitívnak tartja az Európai Bizottság javaslatát az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás javítására a határok és a vízumügy, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködés, továbbá a menekültügy és a migráció tekintetében.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az interoperabilitásnak stratégiai célkitűzésnek kell lennie az EU számára, hogy nyitott térség maradjon, mely garantálja az alapvető jogokat és a mobilitást. Az EU-nak és a tagállamoknak kötelességük védeni minden ember életét és biztonságát; a visszaküldés tilalmának elvét teljes mértékben tiszteletben kell tartani.

1.3. Az interoperabilitási intézkedéseket annál is inkább meg fogják érteni, mivel:

— az EU migrációs stratégiája keretében garantálják a szabadság és a biztonság közötti egyensúly feltételeit, tiszteletben tartva a hatáskörök szétválasztását,

— az érintett személyek számára garantálják alapjogaikat, különösen a személyes adataik és magánéletük biztonságossá tételét, az adataikhoz való hozzáférési jogukat, ezek helyesbítéséhez és észszerű időn belül történő törléséhez való jogukat, és mindehhez hozzáférhető eljárásokat biztosít,

— újból megerősítik – az összes végrehajtási szövegben is – azt a követelményt, hogy az adatvédelmi elveket már a tervezési szakasztól be kell építeni (beépített adatvédelem, más néven „privacy by design”),

— nem állítanak újabb akadályokat a normál utas- és áruforgalom elé.

1.4. Az EGSZB olyan eljárásokat és biztosítékokat kér a bűnüldözési célú adatok felhasználására vonatkozóan, amelyek:

— a témában a lehető legnagyobb védelmet biztosító uniós jogszabály alkalmazását írják elő (általános adatvédelmi rendelet),

— lehetővé teszik a nemzetközi védelem iránti kérelmek elbírálásáért felelős tagállam gyorsabb meghatározását,

— az érintett személyeknek garantálják a kétszintű igazságszolgáltatáshoz való jogukat,

— a kiskorú személyek, különösen a kísérő nélküli kiskorúak részére – függetlenül attól, hogy rendezetlen jogállásúak, üldöztetés áldozatai vagy bűnözők-e – a felnőtteknél rövidebb határidőn belül garantálják a vízumhoz jutáshoz, a védelemhez és a beilleszkedéshez, valamint a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jogot.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az információs rendszerek jelenlegi jogalapját meg kell erősíteni, és figyelembe kell venni az adatgyűjtési rendszerek skálázhatóságát. A következőket látja szükségesnek:

— a meglévő adatbázisok és a kapcsolódó kommunikációs csatornák biztonságosságának megerősítését,

— annak értékelését, hogy az előzetes vizsgálat megerősítése milyen hatást gyakorol a kockázatkezelésre,

— annak biztosítását, hogy az adatvédelmi hatóságok (az európai adatvédelmi biztos) ellenőrizzék és folyamatosan értékeljék az architektúrát; szorgalmazza, hogy a felelősök évente jelentést készítsenek a kijelölt hatóságoknak és az Európai Bizottságnak az interoperabilitási elemek biztonságosságáról, illetve kétévente az intézkedések alapvető jogokra gyakorolt hatásáról.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a projektet kompetens személyzet támogatásával kell megvalósítani, és javasolja:

— szilárd képzési programok előírását az érintett hatóságok és az eu-LISA tisztviselői számára,

— az ügynökség tisztviselői és az ügynökséghez jelentkezők készségeinek szigorú ellenőrzését.

1.7. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az új rendszer finanszírozásával kapcsolatban. A tervezés nyomon követése kulcsfontosságú lesz a költségvetés túllépésének elkerülése és a projekt 2029-ig történő véghezvitele érdekében.

1.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy tájékoztassák a polgárokat a projekt befejezéséig annak előrehaladásáról, és hogy az emberek tájékoztatást kapjanak a felettük végezhető ellenőrzésekkel kapcsolatban. Úgy véli, hogy biztosítani kell a lehetőséget a folyamat leállítására, ha a rendszer visszaélésszerű működése veszélyeztetné a szabadságot és az alapvető jogokat.

2. **Bevezetés**

2.1. A 2017-es évet jellemző, mind geopolitikai szempontból, mind pedig a tagállamok belső biztonsága szempontjából bizonytalannak mondható nemzetközi kontextusban a Tanács több alkalommal is arra kérte az Európai Bizottságot, hogy teremtse meg az azon kockázatosnak ítélt személyek nyomainak megtalálását segítő eszközöket, akiket valamelyik tagállamban már nyilvántartásba vettek. E személyek határátlépéseinek, európai utazásainak és útvonalainak pontos meghatározása életbevágó lehet az Unió biztonsága szempontjából.

2.2. A Parlament 2016. július 6-i állásfoglalásában felkérte az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa a szükséges adatvédelmi garanciákat.

2.3. A vizsgált szövegek összhangban vannak a schengeni rendszer fenntartásáról és megerősítéséről szóló közleményben meghatározott céllal ([1]). Az Unió már több szabályozást és digitalizált információs szolgáltatást kidolgozott a személyek és áruk határátlépésének ellenőrzéséhez kapcsolódó területeken.

2.4. Emlékeztető:

— **SIS: Schengeni Információs Rendszer**, ez az egyik legrégebbi, felülvizsgált mechanizmus, amely személyekre és árukra vonatkozó figyelmeztetések széles skáláját kezeli;

([1]) COM(2017) 570 final.

— **Eurodac:** a határokon és a tagállamokban illegálisan tartózkodó menedékkérők és harmadik országbeli állampolgárok **európai ujjnyomat-azonosító rendszere**, amely ezenfelül meghatározza a kérelmekért felelős tagállamot (EGSZB 2016-02981, előadó: José Antonio Moreno Díaz ([2]));

— **VIS: Vízuminformációs Rendszer** (vízumkódex), amely a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokat kezeli (EGSZB 2014-02932, előadók: Antonello Pezzini és Luis Miguel Pariza Castaños ([3]));

— **EES (Entry/Exit System):** határregisztrációs rendszer, amelyről még nem született döntés, és amely a schengeni térségbe látogató harmadik országbeli állampolgárok útlevéladatainak, valamint be- és kilépési időpontjainak kezelésére szolgálna (EGSZB 2016-03098 SOC/544, Előadó: Cristian Pîrvulescu ([4]));

— **ETIAS: Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer,** amelyről még nem született döntés, és amely a schengeni térségben vízummentesen utazó harmadik országbeli állampolgárok adatainak tárolására és előzetes ellenőrzésére szolgáló hatalmas automatizált rendszer lenne (EGSZB 2016-06889 SOC/556, előadó: Jan Simons ([5]));

— **ECRIS-TCN: harmadik országbeli állampolgárok bűnügyi nyilvántartására vonatkozó európai információcsere-rendszer**, amelyre most tett javaslatot az Európai Bizottság, és amely a nemzeti bíróságok által már meghozott bírósági határozatokra vonatkozó digitális információcsere-rendszer lenne.

2.5. Az illetékes hatóságok jelenlegi eszközei olyanok, mint egy különböző applikációkkal rendelkező okostelefon, amelyek mind különállóak és mindegyikük „saját” információkkal szolgál.

2.6. A SIS rendszer kivételével ezek a rendszerek a **harmadik országbeli állampolgárok kezelésére** irányulnak. Hat egymást kiegészítő és decentralizált rendszer létezik. A keresett információk összességét a nyomozó szolgálatok által a hozzáférési jogosultságaiktól függően a különféle adatbázisokból kapott különböző válaszok összessége jelenti.

2.7. Az Európai Bizottság a következő kérdés megválaszolására tesz javaslatot:

— a már kialakított struktúrák megváltoztatása nélkül és ezek komplementaritásának megőrzése mellett milyen módszerrel lehet az összes adatbázist összehangolni egyidejűleg ahhoz, hogy az unió területére vezető belépési ponton és a rendszer egyetlen lekérdezésével a már meglévő adatbázisokban összegyűjtött valamennyi adat egy helyen fusson össze az ezek lekérdezésére engedéllyel rendelkező felügyeleti hatóságnál, mindezt az adatvédelemről és az alapjogokról szóló jogszabályok tiszteletben tartása mellett.

2.8. A vizsgált javaslatokban az Európai Bizottság:

2.8.1. további lehetőségeket kíván biztosítani az európai felügyeleti hatóságokkal már együttműködő Europol és Interpol adatbázisaihoz való hozzáférés révén;

2.8.2. a migránsok aktáinak feldolgozására vonatkozóan a válaszadási idő csökkentése érdekében össze kívánja hangolni az információkereséseket, és szükség esetén gyorsabbá kívánja tenni a biztonsági reagálást. Az Európai Bizottság ennek érdekében új egységek létrehozását javasolja, amelyek lehetővé tennék a meglévő struktúrák szoros kapcsolatban történő működtetését.

2.9. **Céljai között szerepel, hogy a lehető legnagyobb mértékben megszüntesse a különálló rendszerek hiányosságait; javítsa** a schengeni térség külső határainak igazgatását; hozzájáruljon az Unió belső biztonságához; kezelje a személyazonossággal való visszaéléseket, megoldja a több személyazonossággal rendelkezők eseteit; megtalálja a gyanúsított vagy már elítélt személyeket és ellenőrizze személyazonosságukat a schengeni térségben.

2.10. Visszatérve az okostelefonos hasonlatra, az illetékes hatóság nemcsak számtalan applikációval rendelkezne, hanem belépési kódjait használva egyidejűleg és egyazon keresés keretében az összes adathordozóján, PC-jén, hordozható eszközén, telefonjában, tabletjén és notebookjában stb. tárolt adatokat is összegyűjthetné.

([2]) HL C 34., 2017.2.2., 144. o..
([3]) HL C 458., 2014.12.19., 36. o.
([4]) HL C 487., 2016.12.28., 66. o.
([5]) HL C 246., 2017.7.28., 28. o.

3. **A rendszer működése**

3.1. Az Európai Bizottság konzultációkat folytatott le és az információs rendszerekkel és az interoperabilitással foglalkozó magas szintű szakértői csoportot ([6]) állított fel, amelynek tagjait a tagállamok, a schengeni csoporthoz tartozó országok, európai ügynökségek, például az eu-LISA ([7]) és a FRA ([8]) nevezik ki a Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóság (DG HOME) irányításával.

A módszer: összekapcsolhatóság vagy interoperabilitás?

3.1.1. Az információs rendszerek **összekapcsolhatósága** azt jelenti, hogy a rendszerek összeköthetők egymással úgy, hogy az egyik rendszer adatai automatikusan lekérdezhetők legyenek egy másik rendszerben.

3.1.2. Az **interoperabilitás** ([9]) azt jelenti, hogy a különböző információs rendszerek a rendszerekhez való hozzáférési jogosultságok tiszteletben tartása mellett képesek kommunikálni, adatot cserélni egymással és képesek felhasználni a kicserélt információkat.

3.2. *Az interoperabilitás választása*

3.2.1. Az Európai Bizottság úgy véli, hogy nem zavarja meg a jelenlegi struktúrákat és hatásköröket, és hogy az adatok továbbra is zárt rendszerben lesznek tárolva. A nagyobb kommunikativitás ellenére ez biztonsági szempontból előnyösebb lenne a rendszerek és az adatok számára, amelyek közül természetesen egyiket sem lehetne az internetről elérni. A véleményezésre előterjesztett szövegek között sok a hasonlóság, és a következőkre vonatkoznak:

— az egyik, a COM(2017) 793 dokumentum a határokkal és a vízumokkal kapcsolatos információs rendszerek közötti interoperabilitásra,

— a másik, a COM(2017) 794 dokumentum a rendőrségi és igazságügyi együttműködésre, a menekültügyre és a migrációra.

3.3. *Az új eszközök*

3.3.1. Az interoperabilitásra való törekvés érdekében négy új eszközből álló architektúra egészítené ki a hat adatbázist a gyorsabb munkavégzés érdekében, hogy csak egyszer kelljen a rendszerben keresni, megtartva a keresést kezdeményező felhatalmazott személyeket.

3.4. *Az EKP (ESP): európai keresőportál*

3.4.1. Az illetékes felügyeleti hatóságnak (a végfelhasználónak) az összes rendszerhez egyedi hozzáféréssel kellene rendelkeznie. Hat különböző keresés helyett csak egy keresést indít majd el (rendőrségi, vámügyi stb.), hogy egyszerre több adatbázist kérdezzen le, az adatok tárolása nélkül. Ha az adatok léteznek, a rendszer megtalálja őket. Bűncselekmény vagy terrorista tevékenység gyanúja esetén aAz ellenőrzött személyre vonatkozó első találat semleges is lehet (no-hit), de ha az adat egyezik egy másik, például a SIS-ben, az EES-ben vagy az ETIAS-ban található információval (hit), az további információkeréséshez és nyomozáshoz vezethet.

3.5. *A közös BMS (Shared Biometric Matching Service, közös biometrikus megfeleltetési szolgáltatás)*

3.5.1. Ez a közös megfeleltetési platform matematizált adatok, biometrikus adatok, ujjlenyomatok és személyazonosító fényképek egyidejű keresését és összehasonlítását teszi majd lehetővé az olyan különböző adatbázisokban, mint a SIS, az Eurodac, a VIS, az *EES* ([10]) és az *ECRIS*, az *ETIAS* kivételével; ezek adatainak kompatibilisnek kell lenniük.

3.5.2. A matematizált adatokat az eredeti formájukban nem fogják megőrizni.

3.6. *A CIR (Common Identity Repository, közös személyazonosítóadat-tár)*

3.6.1. A közös személyazonosítóadat-tár a határon vagy a (schengeni) tagállamokban ellenőrzött harmadik országbeli személyek biográfiai és biometrikus személyazonosságára vonatkozó adatokat gyűjti majd össze. A kereséseket a különböző adatbázisokban nyilvántartott adatok megfelelési mutatója gyorsítja majd fel. Ezeket az adatokat az eu-LISA ügynökség felelőssége alatt és biztonsági eszközeivel úgy tárolják majd, hogy mindenki egyszerre csak egy alfanumerikus sorhoz férhessen hozzá. Az EES-ből és az ETIAS-ból kialakított CIR nem eredményezheti az adatok duplikálását. Az adattár polgári célú keresésekre is szolgálhat.

([6]) Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóság (DG HOME), B/3. egység; A Bizottság 2016. június 17-i C/2016/3780 határozata. http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?Lang=HUhttp://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?Lang=HU

([7]) A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai ügynökség.

([8]) Az EU Alapjogi Ügynöksége.

([9]) A Bizottság COM(2016) 205 közleménye, „A határigazgatás és a biztonság erősítését szolgáló, szilárd és intelligens információs rendszerek”.

([10]) A dőlt betű azt jelzi, hogy az ezekre a szervekre vonatkozó jogszabályokat még nem fogadták el.

3.7. *A MID (Multiple-Identity Detector, a többszörös személyazonosságot felismerő rendszer)*

3.7.1. Az lesz a feladata, hogy az összes adatbázisban egyidejűleg végrehajtott kereséssel ellenőrizze a jóhiszemű személyek helyes személyazonosságát és kiszűrje a személyazonossággal való visszaéléseket. Eddig egyetlen hatóság sem használt még ilyen eszközt, amely elősegíti majd a személyazonosság-lopás megakadályozását.

3.8. *Az eu-LISA ügynökség szerepe* ([11])

3.8.1. A 2011-ben létrehozott ügynökség feladata, hogy az igazságügy, a biztonság és a szabadság területén megkönnyítse az uniós szakpolitikákat. Az észtországi, tallinni székhelyű ügynökség már most is biztosítja a tagállamok különböző bűnüldöző hatóságai közötti információcserét, valamint a nagyméretű IT-rendszerek folyamatos működését és a személyek szabad mozgását a schengeni térségben.

3.8.2. Az ügynökség részt vesz a „Smart Borders" projektben, az új információcsere-architektúrában pedig adatmegőrzési feladatot lát majd el mind személyekre vonatkozóan, mind pedig a hatóságokra, a vizsgálatokra és a vizsgálatvégzőkre vonatkozóan. Ellenőrzi majd a kérelmezők jogosultságait és biztosítja az adatbiztonságot, még „incidens" esetén is [a COM(2017) 793 és a COM(2017) 794 javaslat 44. cikke].

3.8.3. Az egyelőre még kidolgozandó **egységes üzenetformátum** (*Universal Message Format, UMF*) használata megkönnyíti majd a kötelezően használandó új rendszerekkel való munkát, amelyhez interfészeket kell kiépíteni azokban a tagállamokban, ahol ilyenek még nincsenek, valamint ideiglenes fordítórendszert kell létrehozni a nyelvek közötti fordításhoz.

3.9. *A személyes adatok védelme (a Charta 7. és 8. cikke):*

3.9.1. A rendeletjavaslat elismeri, hogy előfordulhatnak biztonsági balesetek. A tagállamoknak és adatrendszereiknek tiszteletben kell tartaniuk a jogszabályokban, a Szerződésben, az Alapjogi Chartában és a 2018. május 25-én hatályba lépő általános adatvédelmi rendeletben ([12]) meghatározott adatvédelmi elveket.

4. **Vita**

4.1. *Az interoperabilitás hozzáadott értéke a demokráciában*

4.1.1. Az Uniónak olyan szabályozásra és vizsgálati eszközökre van szüksége, amelyek védelmet nyújtanak a bűnözés ellen. Az információs rendszerek interoperabilitása lehetőséget kínál a jog elsőbbsége elvének érvényesítésére és az emberi jogok védelmére.

4.1.2. A közös biometrikus megfeleltetési szolgáltatással (BMS) és a közös személyazonosítóadat-tárral (CIR) összekötve az *EES és ETIAS* lehetővé fogja tenni a gyanús személyek határátlépéseinek ellenőrzését és adatainak megőrzését. Azonban „a bűnüldöző hatóságok nem bűnüldözési célú uniós információs rendszerekhez [a biometrikus megfeleltetési szolgáltatáson (BMS) keresztül történő hozzáférési]" lehetősége (17. cikk, CIR, COM(2017) 793 és 794 javaslat) nem lehet összhangban a vizsgált javaslatok alapjául szolgáló kinyilvánított célokkal. Az EGSZB (az EUMSZ 300. cikkének (4) bekezdése alapján) ezzel kapcsolatban emlékeztetni kíván az arányosság elvére, és kéri, hogy az Európai Bizottság kerülje el a „Nagy Testvér" ([13]) jellegű rendszereket és azt, hogy az európai polgárok szabad mozgását gátló akadályokat hozzon létre (az EUSZ 3. cikke).

4.1.3. A mozgásoknak és az egyéneknél lévő okmányoknak a határon, illetve az Unió területén történő ellenőrzésekor szerzett személyes adatok összegyűjtésére és felhasználására javasolt modellt zártnak mutatják be, amely kizárólag a jogosultsággal rendelkező személyek számára nyitott és kizárólag biztonsági és igazgatási célokra használható, és amely gördülékenyebbé teszi az eljárásokat.

4.1.4. Az EGSZB-ben kérdések vetődnek fel ezzel a zártsággal kapcsolatban: továbbra is lesznek hiányosságok, a 9 évre ütemezett kiépítés olyan „alapokra" épül, amelyek még nem is léteznek, mint például az EES vagy az ETIAS adatbázis vagy a tagállami interfészek. A technológiai környezet folyamatosan fejlődik, a terv pedig szükségszerűen a technika jelenlegi állapotát veszi alapul és a költségvetés tekintetében nem számol az egyes digitális ágazatokban később jelentkező elavulás kezelésével.

([11]) Az eu-LISA a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai ügynökség **létrehozásáról szóló, 2011. október 25-i** 1077/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet.

([12]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). Az EGSZB véleménye: HL C 229., 2012.7.31., 90. o. és HL C 345., 2017.10.13., 138. o.

([13]) Lásd George Orwell: *1984*.

4.1.5. Másrészt a projektben figyelembe lehetett volna venni az úgynevezett mesterséges intelligenciához (MI) kapcsolódó algoritmusok használatának gyors fejlődését, egyrészt a rendszerek ellenőrzésére szolgáló eszközként, másrészt az architektúra demokratikus használatának biztosítása érdekében a kijelölt hatóságok kezébe adandó biztonsági kulcsként.

4.1.6. A javaslat a jóhiszemű és törvénytisztelő szereplők számára dolgoz ki egy rendszert. Megnyugtató az a tény, hogy emberek kezében van a kormány, ezek az emberek azonban gyenge láncszemek is lehetnek. Az EGSZB egy cikk beillesztését javasolja, amely politikai és/vagy „vezetési" válság esetére „differenciálkapcsolókat" határoz meg, tekintettel arra, hogy a valamelyik adatbázisnál jelentkező probléma az egész architektúrára nézve veszélyt jelenthet ([14]). Az UMF általánosítása nemzetközi szintű felhasználáshoz vezethet, ami nagyon pozitív, ám igencsak kockázatos az adatvédelem szempontjából. Az illetékes hatóságok súlyos felelősséget fognak viselni. Ezeket a szempontokat a szóban forgó szövegek nem veszik figyelembe.

4.2. *Az alapvető jogok védelme*

4.2.1. Az alapvető jogok abszolút jellegűek; csak korlátozott mértékű sérelmet szenvedhetnek, és csakis abban az esetben, amennyiben azok feltétlenül szükségesek, megfelelnek az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseknek, és alapvető tartalmukat tiszteletben tartják (az Alapjogi Charta 8. cikke és 52. cikkének (1) bekezdése). Az EGSZB tudni szeretné, hogyan lehet értékelni az ellenőrzési intézkedések arányosságát az üldöztetés elől menekülő és az Unió partjainál menedékjogot kérő migránsok esetében (COM(2017) 794 final – Indokolás – Alapjogok). **Nem engedhető meg, hogy** miközben a bűncselekmények, többek között a terrorcselekmények megelőzése céljából gyanús személyeket keresünk, **demokráciáink a megelőlegezett bűncselekmény koncepciója felé hajoljanak**; különbséget kell tenni a közrendet megzavaró „tevékenységek" és a „vélemények" között.

4.2.2. A biztonság és a szabadság közötti egyensúlyt, amely nélkül elhal a demokrácia, annak kell biztosítania, hogy a Chartában kimondott jogokat minden ember esetében tiszteletben tartják. Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja ezt az egyensúlyt, melyet valamennyi hatóságnak, köztük a felügyeleti hatóságoknak nemzeti és európai szinten egyaránt állandó célként szem előtt kell tartaniuk.

4.2.3. A rendszer megőrzi a valamely keresésben részt vevő hatóságok láncolatát, valamint a kereséshez kapcsolódó metaadatokat. Az illetékes hatóságok saját alapvető jogait is tiszteletben kell tartani az előállított adatokkal kapcsolatban, többek között a biztonságuk, a magánéletük tekintetében abban az esetben, ha rosszindulatú behatolás történik a rendszerbe, és ha az adatok rögzítése és törlése közti időszakban visszaélnek azokkal.

4.3. *Adatvédelem*

4.3.1. A javaslatok elismerik a személyes adatok beépített és alapértelmezett védelmének elvét, bár az ezekre vonatkozó indokolás emlékeztet arra, hogy az Európai Bíróság szerint ez nem abszolút jog. Az EGSZB elismeri a biztonságot garantáló megelőző intézkedések, a hamis személyazonosság elleni küzdelem és a menedékjog garantálásának előnyeit. Hangsúlyozni kívánja azonban az adatok matematizálásának és anonimizálásának korlátait: az érintett személyeknek később szükségük lehet az adataikra.

4.3.2. Hangsúlyozza továbbá, hogy a megőrzött biometrikus és biológiai adatok típusa különösen érdekelhet egyes vállalatokat és bűnözői köröket. Ebben a vonatkozásban a kiberbiztonság ugyanolyan fontos, mint a fizikai biztonság, és erről kevés szó esik a javaslatokban. A megőrzött adatokat fizikailag egyetlen helyen fogják tárolni; ez a hely még akkor is veszélynek lehet kitéve, ha azt szent helyként őrzik.

4.3.3. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az adatvédelem és az adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog (az elfeledtetéshez való jog) tekintetében az uniós intézmények és szervek a 45/2001/EK rendeletet kötelesek tiszteletben tartani, amely kevesebb védelmet biztosít, mint a tagállamok által betartandó 2016-os általános adatvédelmi rendelet ([15]) (mely 2018. májusban lép hatályba). Az EGSZB hangsúlyozza e jog érvényesítésének összetettségét, és kétli, hogy az utazók, migránsok és menedékkérők képesek lennének arra, hogy annak érvényt szerezzenek:

1. a személyes adatok védelmét mindegyik meglévő nemzeti és európai adatbázis esetében érvényesíteni kell, hogy az összes védett legyen;

2. ez alapvető fontosságú ahhoz, hogy a polgárok elfogadják ezt a fejük felett kifeszített hatalmas felügyeleti hálót.

4.3.4. A javaslatok nem határozzák meg egyértelműen az illetékes hatóságok által összegyűjtött adatok megőrzési idejét. A szövegek meghatározzák a helyesbítési és/vagy törlési joggal kapcsolatos eljárást, amely oda-vissza zajlik a kérelmező tagállam és a felelős tagállam között, de nem rögzítik az adatok megőrzésének határidejét (a javaslatok 47. cikke). Az EGSZB javasolja, hogy rögzítsék ezt a határidőt, és hogy az a kiskorúak esetében – a terrorizmus esetét kivéve – rövidebb legyen (a Charta 24. cikke) annak érdekében, hogy esélyük legyen a beilleszkedésre.

([14]) Európai adatvédelmi biztos, melléklet, a magas szintű szakértői csoport zárójelentése, 2017. május.
([15]) Általános adatvédelmi rendelet (2016/679/EU rendelet).

4.4. *Irányítás és elszámoltathatóság*

4.4.1. A nemzetközi adatbázisokra nem ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint az európai számítógépes rendszerekre. Az egységes hozzáférési formátum bevezetése, amely akár nemzetközileg is elterjedhet, csak egy technikai elem lesz, amely nem egységesíti a jogszabályokat, még akkor sem, ha az Interpolnak kétségkívül be kell tartania az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 17. cikkét ([16]). Ezenkívül a felhatalmazások továbbra is a tagállamok hatáskörébe tartoznak. Az EGSZB úgy véli, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozni kellene a javaslatokban.

4.4.2. Elég egyetlen lekérdezés és az európai adatbázisok szimbiózisából megszületik az ítélet. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a keletkező adminisztratív teher aránytalanul nagy lesz a cserébe kapott gyorsasághoz képest. Az Európai Bizottság a tagállamokkal folytatott ellenőrzési eljárás keretében biztosítja az irányítást. Ennek középpontjában az eu-LISA ügynökség áll, amelynek feladata többek között az, hogy bevezesse az interoperabilitás működésére vonatkozó információk összegyűjtésének eljárásait. Az információkat a tagállamoktól és az Interpoltól kapja majd, és négyévente technikai értékelő jelentést készít a Tanácsnak, az EP-nek és az Európai Bizottságnak, amely után egy évvel az Európai Bizottság maga is átfogó értékelést készít (a javaslatok 68. cikke). Az EGSZB szerint ezek az időtávok túl hosszúak. Az interoperabilitási elemek biztonságosságának értékelését (a 68. cikk (5) bekezdésének d) pontja) legalább évente, az alapvető jogokra gyakorolt hatás értékelését (ugyanezen bekezdés b) pontja) pedig legalább kétévente el kellene végezni.

4.4.3. Az EGSZB sajnálatosnak tartja, hogy olyan alapvető fontosságú kérdéseket, mint amilyenekkel ezek a javaslatok foglalkoznak, olyan uniós ügynökségek kezelnek, amelyek munkaerő-felvételével és működésével sok polgár nincs tisztában. Szükségesnek tartja a bevált gyakorlatok ötvözését és azt, hogy véleményezés céljából az adatok felhasználását ellenőrző összes független hatóságot (az európai adatvédelmi biztosokat) és más ügynökségeket, például a FRA-t és az ENISA-t is bevonják.

4.4.4. Ezen új struktúrák és eljárások bevezetése az Európai Bizottság által elfogadott, felhatalmazáson alapuló és végrehajtási jogi aktusokkal történik majd. Az EGSZB azt szeretné, ha az alapvető jogok tiszteletben tartásának és a személyes adatok védelmének célját idővel az összes ilyen aktusba beillesztenék azzal a céllal, hogy a határokon jobb fogadtatásban részesüljenek az emberek. Az EGSZB azt ajánlja, hogy tájékoztassák az európai polgárokat a projekt befejezéséig annak előrehaladásáról, és hogy az emberek tájékoztatást kapjanak a felettük végezhető ellenőrzésekkel kapcsolatban.

5. **Az Unió-szerte fennálló felügyeleti hatóságok számára szükséges képzések**

5.1. Az EGSZB úgy véli, hogy ellentétben azzal, amit az Európai Bizottság a hatásvizsgálat összefoglalásában (C. rész) előre vetített, a kezdeti időszakban (2021 után) sok képzésre lesz szükség. Az Európai Bizottság évi 76 millió euróról tesz említést. Az új eljárásokra való áttéréskor mindenkor korszerűsítésre is szükség van. A jelen esetben ez az Unió valamennyi határát és a nemzeti rendszereket jelenti. Egyes tagállamoknak még nincsenek kompatibilis rendszereik, és jelentős erőfeszítéseket kell majd tenniük és be kell vezetniük azokat az interfészeket, amelyek révén képesek lesznek a részvételre. Az interoperabilitás működésének érdekében a tagállamok közötti egyenlőtlenségeket ki kell küszöbölni.

5.2. A minőségi adatok és az UMF használatával kapcsolatos képzés elengedhetetlen lesz. Az EGSZB azt javasolja, hogy a CEPOL-lal ([17]), a FRONTEX-szel, az EUROPOL-lal stb. együtt alakítsanak ki egy közös képzési központot az illetékes hatóságok számára, amely az eu-LISA-t is magában foglalná, és amelynél a tagok kompetenciáit szigorú ellenőrzésnek vetnék alá.

5.3. A MID a maga nemében egyedülálló eszköz, mely siker esetén kiteljesedhetne. Az új struktúra a lehető legmagasabb adatminőséget fogja igényelni. Ahhoz, hogy az egész rendszer beváltsa a tervhez fűzött reményeket, minden tagállam azonos szintű részvételére van szükség, mert enélkül a hiányosságok nagyobbak lesznek, mint előtte voltak. Ez esetben pedig a menedékjog és a nemzetközi védelemhez való jog is gyengülni fog (a Charta 18. és 19. cikke).

6. **A finanszírozás**

6.1. Egyelőre még a javasolt architektúra egésze bizonyos feltételezéseken alapul: azon, hogy a kijelölt hatóságok elfogadják az *EES* és az *ETIAS* rendszert és az *UMF*-t, hogy a *MID* megfelelően működik, és hogy a *CIR* biztonságos lesz. Vajon a két szerv, az európai adatvédelmi biztos és az eu-LISA ügynökség, illetve esetlegesen az ENISA ügynökség rendelkezik-e majd elegendő személyzettel és pénzügyi eszközzel? Az Európai Bizottság az EU és a tagállamok általi közös finanszírozást javasol. Az EGSZB megjegyzi, hogy a „szemeszter” gazdálkodása még megszorító költségvetések mellett történik, a meglévő adatbázisok (SIS, VIS, Prüm, *EES*) jelenlegi használatát pedig még optimalizálni kell a jogszabályi követelmények tiszteletben tartása mellett (a szakértői csoport jelentése).

([16]) Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya – ENSZ – „17. cikk 1. Senkit sem lehet alávetni a magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig a becsülete és jó hírneve elleni jogtalan támadásnak. 2. Ilyen beavatkozás vagy támadás ellen mindenkinek joga van a törvény védelmére.”

([17]) Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (Budapest, Magyarország).

6.2. Az EGSZB szeretné tudni, hogy milyen költségvetési hatása lehet a brexitnek, jóllehet az Egyesült Királyság nincs a schengeni rendszerben. Emellett általánosabban felveti, hogy vajon milyen hatással lesz az az interoperabilitás kezelésének jövőbeli összetettségére a SIS-hez nem tartozó, de más alapokon, például az Eurodac-ban részt vevő európai országokban.

6.3. Az erre a célra kijelölt alap a határigazgatást támogató eszköz (ISF). Az üzembe helyezés megkezdését 2023-ra tervezik. Az EGSZB nem biztos abban, hogy 5 év elegendő lesz az európai különbségek csökkentéséhez és ahhoz, hogy a sikeres működés feltételei meglegyenek. A 9 évre (2019-től 2027-ig) tervezett költségvetés 424,7 millió EUR. Ezt az Uniónak (ISF) és a tagállamoknak kell előteremteniük. A tagállamoknak fel kell készülniük arra, hogy a jelenlegi rendszereket megfelelően működtetni tudják az új IT-architektúrával. Az EGSZB úgy véli, hogy a növekedés újbóli fellendülése valószínűleg segíteni fogja e beruházások megvalósítását.

Kelt Brüsszelben, 2018. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER